



ადამიანის უფლებათა სამთავრობო სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი

მიზანი 2.2

მიზანი 2.2. მართლმსაჯულების სექტორის შემდგომი რეფორმირება

მიზნის შესრულების პროგრესი: 66%

მიზანი მოიცავს მართლმსაჯულების სექტორის შემდგომ რეფორმირებას და შედგება ერთი ამოცანისა და 7 აქტივობისაგან (საქმიანობისაგან). დასახული ამოცანა გულისხმობს მართლმსაჯულების რეფორმის მესამე ტალღის ფარგლებში „საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონსა“ და „მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ კანონში, ასევე, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს აქტებში ცვლილებების განხორციელებას. მიუხედავად იმისა, რომ დასახული ამოცანა მიზნის მიღწევის საშუალებაა, მიზნის ფორმულირება „მართლმსაჯულების სექტორის შემდგომი რეფორმირება“ იმდენად ფართოა, რომ მისი მიღწევა მხოლოდ ამ ერთი ამოცანით შეუძლებელია და იგი შესაძლოა არა მხოლოდ საკანონმდებლო და მარეგულირებელი აქტების ცვლილებებს, არამედ სხვა მრავალ მიმართულებასაც მოიცავდეს (მათ შორის ინსტიტუციურ რეფორმასაც).

სამოქმედო გეგმაში საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელების ასახვა მნიშვნელოვანი ფაქტია, რამდენადაც ამით სასამართლო სისტემა თავად აღიარებს კანონმდებლობის ხარვეზებს, რომლებიც პრაქტიკაში ქმნიან მნიშვნელოვან პრობლემებს, დაკავშირებულს მოსამართლეთა შერჩევის არსებულ წესთან, მოსამართლეთა საქმიანობის პერიოდული შეფასების მოქმედ სისტემასთან, მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების არარსებობასთან, მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინურ სამართალწარმოებასთან და სხვ. აღნიშნული პრობლემები უკვე დიდი ხანია იწვევს სამოქალაქო საზოგადოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების კრიტიკას, თუმცა პრობლემის გააზრების მიუხედავად, მათ გამოსასწორებლად სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ ვადებში ქმედითი ნაბიჯები, სამწუხაროდ, არ გადადგმულა.

ამოცანა 2.2.1. მართლმსაჯულების რეფორმის მესამე ტალღის ფარგლებში საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელების უზრუნველყოფა. კერძოდ, საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანული კანონით, მოსამართლეთა დისციპლინური წარმოებისა და სამართალწარმოების შესახებ კანონით გათვალისწინებული ცვლილებები, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს აქტებში ცვლილებები

ამოცანის შესრულების პროგრესი: 66.25%

ამოცანა მოიცავს შვიდ საქმიანობას, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს როგორც საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელება მართლმსაჯულების რეფორმის მესამე ტალღის ფარგლებში, ასევე, არსებული საკანონმდებლო ცვლილებების ასახვა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს აქტებში და პრაქტიკაში. სამოქმედო გეგმით დაგეგნილ ვადაში შესრულებულია ამოცანის 66%. სამოქმედო გეგმით დადგენილ ვადებში არ განხორციელებულა ისეთი მნიშვნელოვანი საქმიანობები, როგორიცაა: მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმებისა და მოსამართლეთა საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწა, მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავება, „მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ კანონით

გათვალისწინებული დისციპლინური მექანიზმების გაუმჯობესება, მოსამართლეთა ეთიკის კოდექსთან დაკავშირებით წინადადებების შემუშავება და სხვ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ამოცანის ქვეშ გაწერილი აქტივობები საკმარისი და რელევანტურია მის მისაღწევად, ვინაიდან ამოცანა თავად ჩამოთვლის, თუ რომელი საკანონმდებლო თუ მარეგულირებელი აქტის ცვლილებას ისახავს მიზნად.

აქტივობა 2.2.1.1. სასამართლოში საქმეთა შემთხვევითობის პრინციპზე დაფუძნებული ელექტრონული განაწილების სისტემის დანერგვა

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- საქართველოს უზენაესი სასამართლო
- საერთო სასამართლო
- საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო/სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო;

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

სასამართლოთა რაოდენობა სადაც მოქმედებს საქმეთა ელექტრონული განაწილების სისტემა.

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება (საერთო სასამართლოებში ელექტრონული განაწილების სისტემის დანერგვის შესახებ) და პროგრამის ტექნიკური დავალება არ იძლევა პროგრამის გვერდით ავლით საქმეთა განაწილების შესაძლებლობას;
2. უზრუნველყოფილია ცალკეულ სპეციალიზაციებში მოსამართლეთა თანაბარი დატვირთულობა;
3. სისტემის გაუმართაობის შემთხვევაში საქმეთა განაწილებისა საბჭოსათვის შეტყობინებების რაოდენობა;
4. სასამართლოთა რაოდენობა სადაც პროგრამა მუშაობს (ყველა სასამართლო 2017 წლის 31 დეკემბრიდან).

სტატუსი: ნახევარზე მეტი შესრულებულია აქტივობის შესრულების პროგრესი: 75%

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

საკანონმდებლო რეგულირება

მოსამართლეთა მიუკერძოებლობის, მათი თანაბარი დატვირთვის უზრუნველყოფისა და საქმეთა განაწილების პროცესში თავმჯდომარის როლის შესამცირებლად, მართლმსაჯულების რეფორმის „მესამე ტალღის“ ფარგლებში, საქართველოს ორგანულ კანონში „საერთო სასამართლოების შესახებ“, შევიდა ცვლილება^[1], რომლის საფუძველზეც 2017 წლის 31 დეკემბრიდან საქართველოს საერთო სასამართლოებში მოსამართლეთა შორის საქმეები ნაწილდება ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით, შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით.

მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული რეფორმა დროული და ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებისა და მოსამართლეთა თანაბარი დატვირთულობის უზრუნველსაყოფად, ცალსახად წინგადადგმული ნაბიჯია, თავად პროგრამის ფუნქციონირების სამართლებრივი რეგულირება არ არის სრულყოფილი, რასაც ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ მისი პრაქტიკაში ამოქმედებიდან მცირე ხანში მასში საკმაოდ ბევრი ცვლილების შეტანა გახდა საჭირო. ორგანული კანონით საქმეთა ელექტრონული სისტემით განაწილების წესის შემუშავების უფლებამოსილება მთლიანად საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს ენიჭება. მნიშვნელოვანია, რომ საქმეთა ელექტრონული განაწილების სისტემის დანერგვა დადებითად შეაფასა ვენეციის კომისიამ, თუმცა იქვე აღინიშნა, რომ აუცილებელია კანონშივე დეტალურად გაიწეროს ელექტრონული სისტემის ფუნქციონირებისა და სისტემის დროებითი შეფერხებისას მოქმედი წესები^[2].

2017 წლის პირველი მაისის N1/56 გადაწყვეტილებით, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ დაამტკიცა „საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით საქმეთა განაწილების წესი“^[3], რომლითაც რეგულირდება სისტემის მეშვეობით მოსამართლეთა შორის საქმეების განაწილება შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით, რიცხვების გენერირების ალგორითმის საფუძველზე. სასამართლოებში საქმეები მოსამართლეებს შორის სპეციალიზაციის მიხედვით ნაწილდება. ზოგადი წესის თანახმად, მოსამართლეთათვის საქმეთა შეძლებისდაგვარად თანაბარ განაწილებას პროგრამა უზრუნველყოფს. სისტემა აღნუსხავს განაწილებულ საქმეთა საშუალო მაჩვენებელს, თითოეულ მოსამართლეზე განაწილებულ საქმეთა რაოდენობას, შემთხვევითი შერჩევის შედეგად გენერირებულ რიცხვს და ახდენს ყველა ამ პარამეტრის ლოგირებას.

სისტემის დანერგვის ერთ-ერთი მთავარი მიზანი საქმეთა განაწილების პროცესში სასამართლოს თავმჯდომარის როლის მაქსიმალურად შემცირება იყო, რამდენადაც სისტემის დანერგვამდე სასამართლოებში საქმეთა განაწილების ექსკლუზიური უფლებამოსილება სწორედ სასამართლოების თავმჯდომარეებს ჰქონდათ მინიჭებული, რაც დაექვედნის საფუძველს ქმნიდა, რომ კონკრეტული საქმე, რომლის მიმართაც არსებობდა გარკვეული დაინტერესება, სასურველი გადაწყვეტილების გამოტანის მიზნით, წინასწარ შერჩეულ ლოიალურ მოსამართლეს დაენერებოდა.

საქმეთა ელექტრონული განაწილების მოქმედი წესით, თავმჯდომარეებს კვლავ რჩებათ საქმეთა განაწილების პროცესში ჩარევისა და შედეგზე ზეგავლენის მოხდენის ისეთი მნიშვნელოვანი ბერკეტები, როგორიცაა:

1. ვიწრო სპეციალიზაციებში მოსამართლეთა შემადგენლობის განსაზღვრა და შემადგენლობის ცვლა საკუთარი შეხედულებით;

ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ადგენს, რომ საქმეთა წარმოების განსაკუთრებული ინტენსიურობის მქონე რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში, სადაც ორზე მეტი მოსამართლეა, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით შეიძლება განხორციელდეს მოსამართლეთა უფრო ვიწრო სპეციალიზაცია^[4] ან შეიქმნას სპეციალიზებული სასამართლო კოლეგიები^[5], ხოლო სააპელაციო სასამართლოში, მხოლოდ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით შეიძლება განხორციელდეს მოსამართლეთა უფრო ვიწრო სპეციალიზაცია. 2018 წლის 30 აპრილამდე ვიწრო სპეციალიზაცია მხოლოდ თბილისის საქალაქო სასამართლოში არსებობდა, ხოლო 30 აპრილიდან იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით^[6], ვიწრო სპეციალიზაციები ასევე შეიქმნა თბილისის სააპელაციო სასამართლოში.

მიუხედავად იმისა, რომ კანონი არ ადგენს სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილებას, განსაზღვროს ვიწრო სპეციალიზაციაში მოსამართლეთა შემადგენლობა, დამკვიდრებული არასწორი პრაქტიკით, თბილისის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარე მას განსაზღვრავს ერთპიროვნულად, საკუთარი ბრძანებით^[7]. რაც იმას გულისხმობს, რომ მართალია, ელექტრონული პროგრამა საქმეებს კონკრეტული სპეციალიზაციისა და ვიწრო სპეციალიზაციის მოსამართლეთა შორის ანაწილებს, თუმცა რომელი მოსამართლე იქნება მის შემადგენლობაში, ეს მთლიანად სასამართლოს თავმჯდომარის გადაწყვეტილებებზეა დამოკიდებული. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 30 აპრილის გადაწყვეტილებით, იგივე უფლებამოსილება მიენიჭა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარეს. ამგვარი უფლებამოსილების არსებობა კი სასამართლოს თავმჯდომარის მხრიდან საქმეთა განაწილების პროცესში ჩარევისა და შედეგზე ზეგავლენის მოხდენის რეალურ რისკების წარმოშობს^[8].

2. კოლეგიის შემადგენლობის ფორმირება;

საინტერესოა იმგვარი შემთხვევები, როდესაც სასამართლოში საქმე განიხილება არა ინდივიდუალურად ერთი მოსამართლის მიერ, არამედ კოლეგიურად (სამი მოსამართლის შემადგენლობით). რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში საქმის კოლეგიურად განხილვისას, არა თავად პროგრამა, არამედ სასამართლოს თავმჯდომარე განსაზღვრავს კოლეგიურ შემადგენლობას, საქმის განმხილველი თავდაპირველი მოსამართლის აუცილებელი მონაწილეობით. აღსანიშნავია, რომ საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესში ეს ცვლილება 2017 წლის 24 ივლისს შევიდა^[9], მანამდე მოქმედი რედაქციით კი, რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში საქმის კოლეგიურად განხილვისას მოსამართლეთა საჭირო რაოდენობის შერჩევას ელექტრონული სისტემა უზრუნველყოფდა.

განსაკუთრებით პრობლემურია სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში კოლეგიების/პალატების ფორმირების წესი. საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესი ადგენს მხოლოდ სხდომის თავმჯდომარეზე/მომხსენებელ მოსამართლეზე საქმის განაწილების წესს და არაფერს ამბობს იმაზე, თუ როგორ ხდება კოლეგიის/პალატის ფორმირება^[10]. ამ პუნქტში ცვლილებები 2017 წლის 18 დეკემბერს შევიდა^[11], თავდაპირველ რედაქციაში დაკონკრეტებული არ ყოფილა სასამართლოები, მითითებული იყო მხოლოდ საქმის კოლეგიურად განხილვის შემთხვევაზე, ამასთან, ელექტრონული სისტემა დამატებით უზრუნველყოფდა შესაბამისი კოლეგიის/პალატის შემადგენლობიდან საჭირო რაოდენობის მოსამართლეთა (გარდა საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი მოსამართლისა) შერჩევას. იმ მოცემულობაში, როდესაც სასამართლოს თავმჯდომარე

ძალიან მარტივად და დაუსაბუთებლად გადაადგილებს მოსამართლეებს ვიწრო სპეციალიზაციებში, იზრდება ჩარევის რისკი კოლეგიის ფორმირებაში;

3. მოსამართლეთა მორიგეობის დადგენა

სასამართლოს თავმჯდომარე საკუთარი ბრძანებით განსაზღვრავს მოსამართლეთა მორიგეობის გრაფიკს და როგორც არასამუშაო, ისე სამუშაო საათებში, სპეციალიზაციის და შემთხვევითობის პრინციპის დაუცველად, სისხლისა და ადმინისტრაციული სამართლის ის ცალკეული საქმეები, რომელთა განხილვის ვადა 72 საათს არ აღემატება, მორიგეობის გრაფიკის შესაბამისად, კონკრეტულ მოსამართლეზე ნაწილდება. ზემოაღნიშნული დისკრეციით სასამართლოს თავმჯდომარეს უნარჩუნდება მნიშვნელოვანი ბერკეტი, საქმე განსახილველად გადასცეს სასურველ მოსამართლეს და, შესაბამისად, გავლენა იქონიოს განხილვის შედეგზე;

4. მოსამართლეთა საქმის განაწილების პროცენტული (დატვირთულობის) მაჩვენებლის განსაზღვრა

საქმეთა განაწილების წესი სასამართლოს თავმჯდომარეს ანიჭებს უფლებამოსილებას, მოსამართლეზე საქმეთა განაწილების პროცენტული მაჩვენებელი 25%-იანი ბიჭით გაუზარდოს: იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მოსამართლე წევრს, სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილეს, კოლეგიის/პალატის თავმჯდომარეს და სხვ. ასევე, მართლმსაჯულების განხორციელების შეფერხების თავიდან ასაცილებლად, მოსამართლის ჯანმრთელობისა და ოჯახური მდგომარეობის ან სხვა ობიექტური მიზეზის გათვალისწინებით, სასამართლოს თავმჯდომარემ მოსამართლეზე საქმეთა განაწილების პროცენტული მაჩვენებელი, შესაძლებელია არაუმეტეს 50%-იანი ბიჭით შეამციროს.

თავმჯდომარეს, 2017 წლის 24 ივლისის N1/243 გადაწყვეტილებით^[12], კოლეგიის/პალატების თავმჯდომარეებს, 2017 წლის 27 დეკემბრის N1/329 გადაწყვეტილებით^[13] კი, უკვე თავმჯდომარის მოადგილესა და კოლეგიის/პალატების თავმჯდომარეებსაც, მოსამართლეებზე განაწილებულ საქმეთა რაოდენობის ხედვისა და სისტემის დროებითი შეფერხების შემთხვევაში, მისი გვერდის ავლით, მოსამართლეთა რიგითობის მიხედვით საქმეთა განაწილების უფლებამოსილება ენიჭებათ. თავად იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ამ ცვლილებას თავმჯდომარეების ადმინისტრაციული ვალდებულებებისაგან განტვირთვით ხსნის, თუმცა წარმოდგენილი ცვლილების პროექტში არაფერი იყო ნათქვამი იმის შესახებ, თუ რა შემთხვევებში შეეძლოთ ამ უფლებამოსილებით სარგებლობა, მაგალითად, თავმჯდომარის მოადგილეს, ან კოლეგიების და პალატების თავმჯდომარეებს, რაც უფლებამოსილების დუბლირების რეალურ საფრთხეს წარმოშობს.

მოგვიანებით, 2018 წლის 8 იანვარს ზემოაღნიშნულ წესში კიდევ ერთი ცვლილება აისახა^[14], რომლის თანახმადაც ელექტრონული სისტემის დროებითი შეფერხებისას საქმეთა რიგითობით განაწილების უფლებამოსილება კანცელარიის შესაბამის უფლებამოსილ პირს დაეკისრა, ხოლო სასამართლოს თავმჯდომარეებს, თავმჯდომარის მოადგილეებსა და კოლეგიის/პალატის თავმჯდომარეებს მხოლოდ მოსამართლეებზე განაწილებული საქმეების ხედვის უფლებამოსილება შეუნარჩუნდათ. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სხდომაზე, ცვლილების ინიცირებისას ითქვა, რომ ეს ცვლილება საქმეთა განაწილების პროცესში სასამართლოების თავმჯდომარეთა ჩაურევლობის მიზანს ემსახურება, თუმცა, ჩვენი აზრით, ეს თავმჯდომარეების მხრიდან ფორმალური პასუხისმგებლობის თავიდან აცილების მექანიზმი უფროა, ვიდრე მათი პროცესში მონაწილეობის გამორიცხვა, რადგან მიგვაჩნია, რომ არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე, ნაკლებად სავარაუდოა თავმჯდომარეების

დისტანცირება საქმის განაწილების პროცესისგან.

ყურადსაღებია ის ფაქტი, რომ საქმეთა განაწილების ელექტრონული სისტემის საპილოტე რეჟიმში ამოქმედების შემდეგ ელექტრონული პროგრამის ტექნიკური დავალება არაერთხელ გამოვითხოვეთ როგორც საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოდან, ისე საქართველოს ზუგდიდის სასამართლოდან და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროდან. მიუხედავად ამისა, არც ტექნიკური დავალება მოუწოდებიათ და არც ნათელი პასუხი გაუციათ, საერთოდ არსებობს თუ არა აღნიშნული დოკუმენტი. მოგვიანებით, პირადი კომუნიკაციისას, დაგვიდასტურეს, რომ პროგრამის ტექნიკური დავალება ამ დრომდე არ არსებობს. თუკი არ არსებობს პროგრამის ფუნქციონალის წინასწარ გაწერილი მარეგულირებელი დოკუმენტი, რომელიც დეტალურად ადგენს: თუ რა ტიპის პროდუქტის შექმნაა გამიზნული, რა ტიპის ფუნქციები გააჩნია პროგრამას, მომხმარებელთა ტიპები და მათი უფლებამოსილებანი, როგორ დგინდება პროგრამის ალგორითმის შესაბამისობა საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესთან, ან ის, თუ რაზე დაყრდნობით შეიძლება დადგეს პროგრამის შემქმნელი ჯგუფის პასუხისმგებლობა, თუკი გარე დამკვირვებლის აზრით პროგრამა ხარვეზიანია.

ელექტრონული პროგრამის მთავარი ნოვაციაა საქმეთა შემთხვევითი განაწილების მოდულის (randomizer) არსებობა, რომელიც უზრუნველყოფს საქმეების განაწილებას პროგრამის მიერ შემთხვევით შერჩეულ მოსამართლეზე. პროგრამა იყენებს Microsoft-ის სტანდარტულ ფუნქციურ random-ს, რომელიც არაპროფესიონალური და შედარებით ნაკლებად დაცულია. სათამაშო ბიზნესები (მაგალითად, კაზინოები), რომელთათვისაც ზემოაღნიშნული ფუნქცია უმნიშვნელოვანესია, იყენებს randomizer-ის სპეციალურ ფასიან device-ებს, რომლებიც გაცილებით უფრო პროფესიონალური და სანდოა.

საქმეთა განაწილების პროგრამის მთავარი გამოწვევაა თავად პროგრამის მთავარი მოდულის დაუცველობა, კერძოდ, ე.წ. Hard lock (hardening) არარსებობა, რაც გულისხმობს სისტემის დალუქვას და სისტემის რამდენიმე გასაღებიან დაცვას იმგვარად, რომ მასში ნებისმიერი სახის პროგრამული ცვლილების (ცვლილება პროგრამის ალგორითმში, მომხმარებლებისათვის გაწერილი ფუნქციების გაზრდა/შემცირება, ახალი მომხმარებლების მიბმა და ა.შ.) განსახორციელებლად საჭირო იყოს ყველა გასაღების მფლობელის თანხმობა. დაუცველი პროგრამა ტოვებს იმის შესაძლებლობას, რომ პროგრამის ტექნიკური უზრუნველყოფის ჯგუფმა პროგრამაში ნებისმიერ დროს შეიტანოს ისეთი ტიპის ცვლილებები, რომელიც საშუალებას მისცემს პროგრამას გააკონტროლოს საქმეთა განაწილების პროცესი და კონკრეტული საქმე სასურველ მოსამართლესთან მოახვედროს.

პროგრამის მუშაობა სატესტო რეჟიმში

2017 წლის პირველი ივლისიდან რუსთავის საქალაქო სასამართლოში საპილოტე რეჟიმში ამოქმედდა საქმეთა განაწილების ელექტრონული სისტემა. რუსთავის საქალაქო სასამართლოდან გამოთხოვილი საჯარო ინფორმაციის შესაბამისად, 2017 წლის პირველი ივლისიდან - 31 დეკემბრის ჩათვლით, სასამართლოში განაწილდა სხვადასხვა კატეგორიის: 1325 სისხლის სამართლის (მათ შორის, 905 შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით), 1987 სამოქალაქო სამართლის (მათ შორის, 1804 შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით), 178 ადმინისტრაციული (მათ შორის, 158 შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით) და 327 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმე (მათ შორის, 183 შემთხვევითი განაწილების პრინციპის დაცვით). მიუხედავად იმისა, რომ „საქართველოს საერთო სასამართლოებში საქმეთა ავტომატურად, ელექტრონული სისტემის მეშვეობით საქმეთა განაწილების წესის“ მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტით, შესაბამისი სპეციალიზაციის მოსამართლეთა შორის ელექტრონული სისტემის მეშვეობით განაწილებულ საქმეთა რაოდენობებს შორის სხვაობა 3-ს არ უნდა აღემატებოდეს, როგორც შედეგები ცხადყოფს, შემოსული საქმეები სპეციალიზაციის მიხედვით არათანაბრად განაწილებული და ყველა

შემთხვევაში სხვაობა აღემატება 3 საქმეს (განსაკუთრებით თვალშისაცემია განსხვავება სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებზე. მაგალითად, შემოსული 1987 სამოქალაქო საქმე განაწილებულია შემდეგნაირად - 703, 699 და 585, ხოლო 1325 სისხლის სამართლის საქმიდან - 474, 347, 398 და 106). ამგვარ დისბალანსს სასამართლო მოსამართლეთა კუთვნილი შვებულებების განსხვავებული ვადებითა და საქმეთა ნაკადის განსხვავებული ინტენსივობით ხსნის, ხოლო 106 სისხლის სამართლის საქმე განაწილებულია სასამართლოს თავმჯდომარეზე, რომელსაც საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესის მიხედვით, სხვა მოსამართლეებთან შედარებით, განაწილების შედარებით დაბალი პროცენტული მაჩვენებელი გააჩნია^[15].

რაც შეეხება საქმეთა ელექტრონული პროგრამის გარეშე განაწილებულ საქმეთა რაოდენობას, საანგარიშო პერიოდში ასეთი 17 საქმე იყო და ისინი სასამართლოს თავმჯდომარემ დამტკიცებული რიგითობის მიხედვით (ერთ შემთხვევაში დაეწერა გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მაგისტრატ მოსამართლეს) გაანაწილა.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 75%-ით, რადგან:

- საქმეთა შემთხვევითობის პრინციპზე დაფუძნებული ელექტრონული განაწილების სისტემა დანერგილია ყველა სასამართლოში;
- საქმეთა ელექტრონული განაწილების წესის საფუძველზე სასამართლოების თავმჯდომარეებს საქმეთა განაწილების პროცესში ჩარევისა და შედეგზე ზეგავლენის მოხდენის მნიშვნელოვანი ბერკეტები უნარჩუნდებათ;
- საქმეთა განაწილების პროგრამის მთავარი მოდული დაუცველია და ტოვებს მასში არასასურველი ცვლილებების შეტანის შესაძლებლობას;
- სატესტო რეჟიმში მყოფმა პროგრამამ ვერ უზრუნველყო მოსამართლეთა თანაბარი დატვირთულობა.

^[1] საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“, მუხლი 58¹. ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90676> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[2] ვენეციის კომისია CLD –AD 2014, პუნქტი 71. ხელმისაწვდომია: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)031-geo](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)031-geo) [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[3] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/56 – 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/56-2017.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[4] ადმინისტრაციული, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის კოლეგიებში იქმნება თემატური ვიწრო სპეციალიზაციები, რომელიც მხოლოდ თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოქმედებს.

^[5] ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“, მუხლი 30 (2).

^[6] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება 1/176, 2018. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202018/176-2018.pdf>

[უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[7] — თბილისი საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარის 2018 წლის 18 იანვრის N02-ს, §01 ბრძანება „თბილისის საქალაქო სასამართლოს კოლეგიებში დადგენილი ვიწრო სპეციალიზაციების მიხედვით მოსამართლეთა შემადგენლობის განსაზღვრის შესახებ“. (ელექტრონული სახით ხელმისაწვდომი არ არის).

^[8] — კოალიცია „დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის“ - სატარო განცხადება. ხელმისაწვდომია <http://gdi.ge/ge/news/koalicia-mixeil-chinchaladzisatvis-uflebamosilebis-gazrdas-saqmeta-shemtxveviti-ganawilebis-principis-safrtxed-afasebs.page> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[9] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/243 – 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/243-2017.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[10] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/56 – 2017. მუხლი 4 (9).

^[11] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/326 – 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/326..pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[12] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/243 - 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/243-2017.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[13] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/329- 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/329.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[14] — საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება N1/1- 2018. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202018/1-2018.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[15] — საქმეთა განაწილების ელექტრონული წესის მე-5 მუხლის მე-6 პუნქტის შესაბამისად: საქმეთა განაწილების მაჩვენებელი იმ სასამართლოს თავმჯდომარეზე, მის მოადგილეზე, კოლეგიის/პალატის თავმჯდომარეზე, სადაც მოსამართლეთა რაოდენობა აღემატება 7-ს - 20% -ია.

აქტივობა 2.2.1.2. მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმების პრაქტიკაში დანერგვა; მოსამართლეთა საქმიანობის

**პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწა და
მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავება
და დანერგვა; სახალხო დამცველის რეკომენდაციების
განხილვა დისციპლინური საქმისწარმოების დაწყების
მიზნით, სახალხო დამცველის რეკომენდაციების განხილვა;**

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1.შერჩევის კრიტერიუმები დანერგილია;

2.მოსამართლეთა პერიოდული შეფასებისა და მოსამართლეთა დაწინაურების შესახებ არსებულ რეგულაციებში აღმოფხვრილია ხარვეზები.

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმების პრაქტიკაში დანერგვა:

1.1. მოსამართლეთა შერჩევისას გამოყენებული ქულათა სისტემის პროცენტული წილი;

1.2. მოსამართლეთა შერჩევა/დანიშვნის შესახებ დასაბუთებული გადაწყვეტილებების წილი;

2. საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწა

2.1. შექმნილია საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დოკუმენტი

3. მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავება და დანერგვა

3.1. შემუშავებულია მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმები

3.2. შემუშავებული კრიტერიუმების შესაბამისად დაწინაურებულ მოსამართლეთა პროცენტული წილი

3.3. დაწინაურების შესახებ დასაბუთებული გადაწყვეტილებების წილი;

სტატუსი: ნახევარზე ნაკლები
შესრულებულია

აქტივობის შესრულების პროგრესი: 50%

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

საქმიანობა (აქტივობა) აერთიანებს მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმების პრაქტიკაში დანერგვას, საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწასა და მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავებასა და დანერგვას. სამივე მათგანი თავისი არსით იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ მიზანშეწონილად არ მიგვაჩნია მათი ერთი აქტივობის (საქმიანობის) ქვეშ გაერთიანება. ამასთან, ბუნდოვანია, რა იგულისხმება მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმების პრაქტიკაში დანერგვასა და საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწაში, და იგულისხმება თუ არა ამ უკანასკნელში იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ 2011 წლის 27 დეკემბრის გადაწყვეტილებით^[1] დამტკიცებული მოსამართლეთა საქმიანობის ეფექტიანობის წესის დახვეწა.

მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმების პრაქტიკაში დანერგვა

მოსამართლეების შერჩევასა და მათ შემდგომ კარიერულ სვლას მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ ყველა საერთაშორისო დოკუმენტში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება. „მოსამართლეთა შერჩევისა და მათი სამომავლო კარიერის შესახებ გადაწყვეტილებები უნდა ეფუძნებოდეს კანონით ან კომპეტენტური ორგანოს მიერ წინასწარ დაწესებულ ობიექტურ კრიტერიუმებს. ამგვარი გადაწყვეტილებები უნდა მიიღებოდეს დამსახურების და მოსამართლის კვალიფიკაციის, უნარების და შესაძლებლობების გათვალისწინებით, რაც აუცილებელია კანონის საფუძველზე საქმეების განსახილველად და რაც უზრუნველყოფს მოსამართლის ღირსების დაცვას“^[2].

ორგანულ კანონში „საერთო სასამართლოების შესახებ“ 2017 წლის 8 თებერვალს შესული ცვლილებით,^[3] მოსამართლეები შეირჩევა ორი ძირითადი კრიტერიუმის – კეთილსინდისიერებისა და კომპეტენტურობის – საფუძველზე და განსაზღვრულია ამ კრიტერიუმების შემოწმების მახასიათებლები, თუმცა აღნიშნული ცვლილებებით გათვალისწინებული შერჩევის კრიტერიუმები და მოსამართლეობის კანდიდატთა შეფასების წესი კვლავ ვერ აკმაყოფილებს ობიექტურობის და გამჭვირვალობის მოთხოვნას და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს აძლევს სუბიექტური გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობას^[4].

კანდიდატების კომპეტენტურობის კრიტერიუმით შეფასებისას ქულათა სისტემა გამოიყენება, მაშინ როდესაც, კეთილსინდისიერების კრიტერიუმი ქულებით არ ფასდება და, შესაბამისად, საბჭოს უტოვებს ფართო დისკრეციას და სუბიექტური შეფასების შესაძლებლობას, რამდენადაც კანონით დადგენილი შემოწმების მახასიათებლებით არ დგინდება, თუ რაზე დაყრდნობით ამოწმებს და როგორ ასაბუთებს შემფასებელი კონკრეტულ კრიტერიუმს. ეს სერიოზულ პრობლემას ქმნის იმ კუთხითაც, რომ საქართველოს ორგანული კანონის, „საერთო სასამართლოების შესახებ“, 35-ე მუხლის მე-12 პუნქტის შესაბამისად, „მოსამართლის ვაკანტურ თანამდებობაზე გასამწესებლად კენჭი ეყრება მხოლოდ იმ მოსამართლეობის კანდიდატს, რომლის კეთილსინდისიერების კრიტერიუმით შეფასებისას საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სრული შემადგენლობის ნახევარზე მეტი მიიჩნევს, რომ მოსამართლეობის კანდიდატი აკმაყოფილებს ან სრულად აკმაყოფილებს კეთილსინდისიერების კრიტერიუმს, ხოლო კომპეტენტურობის კრიტერიუმით შეფასებისას ამ კრიტერიუმის მახასიათებლების მიხედვით მოსამართლეობის კანდიდატის მიერ მოპოვებულ ქულათა ჯამი ქულების მაქსიმალური რაოდენობის არანაკლებ 70 პროცენტია“. შესაბამისად, კანდიდატი, რომელიც კეთილსინდისიერების კრიტერიუმს ვერ დააკმაყოფილებს, ვერ გადადის კენჭისყრის ეტაპზე და კონკურსს ეთიშება გასაჩივრების უფლების გარეშე, რამდენადაც უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატაში საჩივრდება მოსამართლის თანამდებობაზე 3 წლის ვადით ან უვადოდ გამწესებაზე უარის თქმის შესახებ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება, ხოლო იმ კანდიდატების მიმართ, რომლებიც კენჭისყრის ეტაპზე არ დაიშვებიან, საბჭო უარის შესახებ გადაწყვეტილებას არ იღებს.

საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწა

სამოქმედო გეგმაში არსებული ზემოაღნიშნული ჩანაწერი ორგანიზაციას იწვევს, იმიტომ რომ გაურკვეველია, რა იგულისხმება საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწაში - მხოლოდ 3-წლიანი ე.წ. გამოსაცდელი ვადით დანიშნული მოსამართლეების პერიოდული შეფასების სისტემის, თუ ყველა მოქმედი მოსამართლის საქმიანობის ეფექტიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დახვეწა.

კანონით დადგენილია მხოლოდ 3-წლიანი ე.წ. „გამოსაცდელი ვადით“ დანიშნული მოსამართლის შეფასება, თუმცა არაფერია ნათქვამი მთლიანად საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა საქმიანობის ეფექტიანობის პერიოდულ შეფასებაზე. იუსტიციის უმაღლესი საბჭო 2011 წლიდან, საკუთარი გადაწყვეტილების საფუძველზე აფასებს მოსამართლეთა ეფექტიანობას და ამ შეფასების შედეგებს იყენებს მოსამართლეთა დაწინაურების პროცესში. თუმცა, როგორც ზემოთ ვახსენეთ, ამ საქმიანობის განხორციელებისათვის შესაბამისი საკანონმდებლო საფუძველი არ არსებობს, რაც თავის მხრივ პრობლემურია, მოქმედი წესი კი, მოსამართლეთა შეფასების საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს ვერ პასუხობს და ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობის ხელყოფის რისკებს შეიცავს, რამდენადაც ორიენტირებულია არა ინდივიდუალური მოსამართლის, არამედ მთლიანად სასამართლო სისტემის შეფასებაზე და ეფუძნება შეფასების არა ხარისხობრივ, არამედ რაოდენობრივ კრიტერიუმებს^[6].

თუმცა თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ აღნიშნული საქმიანობა მხოლოდ 3-წლიანი ე.წ. „გამოსაცდელი ვადით“ დანიშნულ მოსამართლეთა შეფასების სისტემას გულისხმობს, გამოსაცდელი ვადით დანიშნული მოსამართლის შეფასების პროცესის, ორგანული კანონით დადგენილი მარეგულირებელი ნორმები, არ შეიცავს საკმარის გარანტიებს მოსამართლის შეფასების პროცესის ობიექტურობისა და გამჭვირვალობისთვის, ხოლო იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ამ მოსამართლეებს იმგვარად აფასებს, რომ არ აქვს მიღებული შეფასების პროცესის დეტალურად მომწესრიგებელი კანონქვემდებარე აქტი.

ამ მხრივ მნიშვნელოვანია ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს განმარტებაც, რომლის მიხედვითაც, გარკვეული ვადით დანიშნული მოსამართლეების შეფასება უნდა ემსახურობდეს სასამართლო ხელისუფლების გაუმჯობესებას, მოსამართლეთა ინდივიდუალური შეფასების უმთავრესი პრინციპი კი უნდა იყოს სასამართლო ხელისუფლების მიმართ სრული პატივისცემა. როდესაც ინდივიდუალური შეფასება გავლენას ახდენს მოსამართლის დაწინაურებაზე, ხელფასსა და პენსიაზე, ან შესაძლოა გავლენა იქონიოს მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლებაზეც კი, წარმოიქმნება საფრთხე, რომ მოსამართლე, რომელსაც აფასებენ, საქმეს ფაქტებისა და კანონის საკუთარი ობიექტური ინტერპრეტაციის მიხედვით კი არ განიხილავს, არამედ იმის გათვალისწინებით, თუ რა დააკმაყოფილებდა შემფასებელს^[6].

2017 წლის 14 – 15 დეკემბერს გამართულ სამუშაო შეხვედრაზე, რომელშიც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს, ევროპის საბჭოს და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის, ასევე, საქართველოს პარლამენტის წარმომადგენლები და საერთაშორისო ექსპერტები მონაწილეობდნენ, მოსამართლეთა შეფასების რაოდენობრივ სისტემასთან ერთად, საქმიანობის ხარისხობრივი შეფასების დამატებაზეც იმსჯელეს. კანონის უზენაესობის მხარდაჭერის პროექტის (PROLoG) მხარდაჭერით შემუშავდა რეკომენდაციები მოსამართლეთა შეფასების სისტემის თაობაზე და საერთაშორისო ექსპერტის, ბატონ ალექს ბალარის უშუალო მონაწილეობით ჩატარდა სამუშაო შეხვედრა, რომელსაც სასამართლო სისტემის წარმომადგენლებიც ესწრებოდნენ.

მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავება და დანერგვა

საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ადგენს რაიონული

(საქალაქო) სასამართლოს მოსამართლის სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლედ დანიშვნის (დაწინაურების) შესაძლებლობას, თუმცა დაწინაურების კრიტერიუმების შემუშავებას საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს აკისრებს. ვენეციის კომისია მიიჩნევს, რომ საკითხის მნიშვნელობის გათვალისწინებით, მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმი ნათლად უნდა განისაზღვროს კანონით^[7]. დაწინაურების მკაფიო და ობიექტური კრიტერიუმების კანონმდებლობით დაუდგენლობა კიდევ ერთ მნიშვნელოვან ბერკეტს აძლევს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს.

პრაქტიკულად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო არ იყენებს დაწინაურების მექანიზმს და მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებში ცალკეული მოსამართლის ზემდგომ ინსტანციაში გადაყვანისას, რომელიც თავისი არსით უთანაბრდება დაწინაურებას, საფუძვლად მხოლოდ საქართველოს ორგანული კანონის, „საერთო სასამართლოების შესახებ“, 37-ე მუხლს (მოსამართლის სხვა სასამართლოს მოსამართლედ კონკურსგარეშე დანიშვნის წესი) იყენებს, რომელზეც ვრცელდება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტის^[8] მე-13¹ მუხლის მე-11 პუნქტით დადგენილი კრიტერიუმები - „სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლედ შეიძლება დაინიშნოს მოსამართლე, რომელიც თავისი კომპეტენციით, გამოცდილებით, საქმიანი და მორალური რეპუტაციით შეესაბამება სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლის მაღალ წოდებას და აქვს რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში მუშაობის არანაკლებ ხუთი წლის გამოცდილება“, ხოლო მე-14 პუნქტით დგინდება ამ კრიტერიუმების შემოწმების მექანიზმი.

აღნიშნული კრიტერიუმები იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტში 2015 წლის 19 ოქტომბერს განხორციელებული ცვლილებით დადგინდა. მანამდე მოსამართლეთა დაწინაურებას მიმართავდნენ დაწინაურების კრიტერიუმებისა და პროცედურის არარსებობის პირობებში. მიუხედავად იმისა, რომ დღეისათვის ასეთი კრიტერიუმები არსებობს, დაწინაურების პროცესი მაინც ხარვეზიანია, რამდენადაც არ არსებობს მოსამართლეთა შეფასების გამართული სისტემა და საბჭოს გადაწყვეტილებები დაუსაბუთებელია.

2017 წლის იანვარში, სლოვენელმა ექსპერტმა ალექს ბალარიმ, East-West Management Institute (EWMI), PROLoG, USAID მხარდაჭერით, საქართველოში მოსამართლეთა დაწინაურების შესახებ, რომელიც მოიცავს როგორც მოსამართლეთა დაწინაურების შესახებ საუკეთესო საერთაშორისო და ევროპული პრაქტიკის მიმოხილვასა და ანალიზს, ასევე, საქართველოში მოსამართლეთა დაწინაურების არსებული სისტემის და მარეგულირებელი ჩარჩოს შეფასებას, ანგარიში მოამზადა. ანგარიშში წარმოდგენილია რეკომენდაციებიც, თუ როგორ უნდა შეიქმნას მოსამართლეთა დამსახურებასა და კეთილსინდისიერებაზე დამყარებული დაწინაურების სისტემა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ წარმოდგენილ ყოველწლიურ ანგარიშში^[9] ხაზი გაესვა მოსამართლეთა დაწინაურებისა და შეფასების მექანიზმის სრულყოფისა და საერთაშორისო სტანდარტებთან მისადაგების მნიშვნელობას. ანგარიშში ნათქვამია, რომ ევროპის საბჭოსა და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის მხარდაჭერით, 2017 წლის 14-15 ნოემბერს გაიმართა სამუშაო შეხვედრა, რომლის ფორმატშიც განიხილეს რეკომენდაციები, რომელთა მიხედვითაც, მოსამართლეთა შეფასების რაოდენობრივ სისტემასთან ერთად უნდა შემოიღონ მოსამართლეთა საქმიანობის ხარისხობრივი შეფასება. აქვე აღინიშნა, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ამ დრომდე მუშაობს აღნიშნულ თემებზე.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 50%-ით, რადგან:

- ორგანულ კანონში, „საერთო სასამართლოების შესახებ“, შესული ცვლილებით განისაზღვრა მოსამართლეთა შერჩევის ორი ძირითადი კრიტერიუმი და ამ კრიტერიუმების შემოწმების მახასიათებლები, თუმცა შერჩევის კრიტერიუმები და მოსამართლეობის კანდიდატთა შეფასების წესი ობიექტურობის და გამჭვირვალობის

- მოთხოვნას კვლავაც ვერ აკმაყოფილებს;
- მოსამართლეთა კეთილსინდისიერების შეფასებისას დადგენილი შემთხვევების მახასიათებლებით არ დგინდება, თუ რაზე დაყრდნობით ამოწმებს და როგორ ასაბუთებს შემფასებელი კონკრეტულ კრიტერიუმს;
- მოსამართლეთა საქმიანობის პერიოდული შეფასების სისტემის დასახვეწად და შეფასების რაოდენობრივ სისტემასთან ერთად საქმიანობის ხარისხობრივი შეფასების დამატებასთან დაკავშირებით, მომზადდა რეკომენდაციები;
- მოსამართლეთა დაწინაურების კრიტერიუმები ამ დროისთვის არც შეუმუშავებიათ და არც დაუნერგავთ;

^[1] იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება 1/226 -2011. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202011/226-2011.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[2] ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec (2010)12 წევრი სახელმწიფოების მიმართ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის, ეფექტიანობისა და პასუხისმგებლობის შესახებ (17 ნოემბერი 2010წ.) პუნქტები 44-45. ხელმისაწვდომია: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec\(2010\)12&Language=lanEnglish&Ver=original&BackCo](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2010)12&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true)
[lorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2010)12&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true) [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[3] საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის შესახებ. 08.02.2017 255-III. ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3536739#DOCUMENT:1>; [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[4] კოალიცია „დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისათვის“, კვლევა - სასამართლო სისტემა: რეფორმები და პერსპექტივები. თბილისი 2017. ხელმისაწვდომია: <http://www.coalition.ge/files/> .pdf [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[5] კოალიცია „დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისათვის“, კვლევა - სასამართლო სისტემა: რეფორმები და პერსპექტივები. გვ. 89. თბილისი 2017. ხელმისაწვდომია: <http://www.coalition.ge/files/> .pdf [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[6] როგორც ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა №17, „მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასების, მართლმსაჯულების ხარისხისა და სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის პატივისცემის შესახებ“. CCJE(2014)2 – 2014. პუნქტი 6.

^[7] ვენეციის კომისია CLD –AD 2014, პუნქტი 53. ხელმისაწვდომია: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2014\)031-geo](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2014)031-geo) [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[8] იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეგლამენტი 1/208 – 2007 ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202007/208-2007.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[9] საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის, ნინო გვენეტაძის ყოველწლიური მოხსენება საქართველოს მოსამართლეთა XXII კონფერენციაზე, 20.01.2018. ხელმისაწვდომია: <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/samushao-angarishi2018.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

აქტივობა 2.2.1.3. . მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ კანონის, და საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში გათვალისწინებული დისციპლინური მექანიზმების გაუმჯობესება და სრულყოფა; დისციპლინური საქმისწარმოების მიზნით, სახალხო დამცველის რეკომენდაციების განხილვა დისციპლინური საქმისწარმოების მიზნით;

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- საქართველოს უზენაეს სასამართლოსთან და საერთო სასამართლოების სადისციპლინო კოლეგიასთან თანამშრომლობით

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1. გაუმჯობესებული დისციპლინური მექანიზმები.

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. განხორციელებულია შესაბამისი კვლევა და დოკუმენტი ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული პირისათვის;
2. დისციპლინური მექანიზმის გაუმჯობესების მიზნით გათვალისწინებულია როგორც სახალხო დამცველის, ასევე მართლმსაჯულების კოალიციისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების მინიმუმ ის ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს ობიექტური და მიუკერძოებელი სამართალწარმოების გამართულ ფუნქციონირებას;
3. სახალხო დამცველის მიერ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსათვის დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყების მიზნით წარდგენილი განცხადებების საფუძველზე

დაწყებული დისციპლინური სამართალწარმოების პროცენტული წილი (51%).

სტატუსი: ნახევარზე ნაკლები
შესრულებულია

აქტივობის შესრულების პროგრესი: 50%

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

როგორც სასამართლო სისტემის სტრატეგიიდან დგინდება, ზემოაღნიშნული საქმიანობის მიზნებია: მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის სახეებისა და საფუძვლების მკაფიოდ გამიჯვნა; კანონებსა და/ან რეგულაციებში სამოქალაქო, სისხლის სამართლის, ადმინისტრაციული და დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლების ისე ჩამოყალიბება, რომ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა და თავისუფლება არ მოექცეს არასათანადო ზეწოლის ქვეშ; უფლებამოსილების გადამეტებისა და სამსახურებრივი გულგრილობის დისპოზიციების გადახედვა; სისხლის სამართლის კოდექსის იმ ნორმების დახვეწა, რომლებიც ეხება მოსამართლეთა პასუხისმგებლობას სამსახურებრივი უფლების განხორციელებისას, იმის მკაფიოდ განსასაზღვრავად, დისციპლინურ საზღვრებს რა შემთხვევებში სცდება მოსამართლის ქმედება; დაბალანსებული და სამართლიანი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლების ჩამოყალიბება, რომლებიც გამორიცხავს მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის, გადაწყვეტილების შინაარსისა თუ სამართლებრივი შეცდომისთვის მოსამართლის პასუხისმგებლობას; მძიმე გადაცდომის ფაქტებზე შესაბამისი რეაგირება.

აქტივობის ფარგლებში სტრატეგიული მიმართულების მეორე სამუშაო ჯგუფს, „ანგარიშვალდებული მართლმსაჯულება“, დისციპლინური სამართალწარმოების მექანიზმის გასაუმჯობესებლად, დაგეგმილი ჰქონდა შესაბამისი კვლევის ჩატარება, რომლის ფარგლებშიც უნდა გამოკვლეულიყო და გაანალიზებულიყო საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკა და ამის საფუძველზე უნდა შემუშავებულიყო შესაბამისი საკანონმდებლო წინადადებები.

როგორც უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის წლიური ანგარიშიდან იკვეთება^[1], დისციპლინური სამართალწარმოების პროცედურების დახვეწა და საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად, ორგანული კანონის ფორმატში მისი მოწესრიგება, ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად რჩება. საანგარიშო პერიოდში აღნიშნული საკითხის თაობაზე საქართველოს პარლამენტის, იუსტიციის სამინისტროს, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და სასამართლო კორპუსის წარმომადგენლებს შორის 5 სამუშაო შეხვედრა გაიმართა, რომელთა დროსაც განიხილეს საკითხი დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლების შემდგომ დახვეწასა და შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავებაზე, თუმცა ამ ეტაპზე, ნებისმიერი ტიპის შემუშავებული დოკუმენტი ხელმიუწვდომელია.

პოზიტიურად უნდა შეფასდეს 2017 წლის 8 თებერვლის საკანონმდებლო ცვლილებებით^[2] დამოუკიდებელი ინსპექტორის ინსტიტუტის შექმნა, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ერთი მხრივ, დისციპლინური პროცედურების ეფექტიანობა, სასამართლოს პრესტიჟისა და ავტორიტეტის სათანადო დაცვა და, მეორე მხრივ, დისციპლინური სამართალწარმოების შესაბამისობა სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მოსამართლის საქმიანობაში ჩაურევლობის პრინციპებთან. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ 2017 წლის 20 ნოემბერს ცვლილებების საფუძველზე 5-წლიანი ვადით დანიშნა^[3] პირველი ინსპექტორი. ცვლილება ცალსახად დადებითად უნდა შეფასდეს, თუმცა თავად ინსტიტუტის სამართლებრივ

რეგულაციებთან დაკავშირებით არსებობს გარკვეული ხარვეზები, რომლებიც ძირითადად ინსპექტორის არასათანადო სამართლებრივ გარანტიებს ეხება და ეჭვქვეშ აყენებს მისი საქმიანობის ეფექტიანობას. დამოუკიდებელი ინსპექტორის დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის განსამტკიცებლად აუცილებელია საკანონდებლო დონეზე ამაღლდეს მისი ინსტიტუციური დამოუკიდებლობის გარანტიები.

რაც შეეხება დისციპლინური საქმისწარმოების დაწყებას სახალხო დამცველის რეკომენდაციის საფუძველზე, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მოწოდებული^[4] ინფორმაციით, 2016 წელს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში სახალხო დამცველის საჩივარი შესული არ ყოფილა, ხოლო 2017 წელს შესული 2 საჩივრიდან: ერთ საქმეზე შეწყდა სამართალწარმოება, ხოლო მეორეზე - პასუხის გამოგზავნის მომენტისათვის მიმდინარეობდა სამართალწარმოება.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 50%-ით, რადგან:

- შეიქმნა დამოუკიდებელი ინსპექტორის ინსტიტუტი;
- მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ კანონის და საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში გათვალისწინებული დისციპლინური მექანიზმების გაუმჯობესებისა და სრულყოფის მიზნით, სამოქმედო გეგმით დადგენილ ვადაში ქმედითი ნაბიჯები არ გადადგმულა;

^[1] საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის, ნინო გვენეტაძის ყოველწლიური მოხსენება საქართველოს მოსამართლეთა XXII კონფერენციაზე, 20.01.2018. ხელმისაწვდომია: <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/samushao-angarishi2018.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[2] საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე, 255-III, 08.02.2017 ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3536739#DOCUMENT:1>; [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[3] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება 1/312. 2017. ხელმისაწვდომია <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/312.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[4] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პასუხი საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის წერილზე. 1181/2333-03-ო, 13.10.2017.

აქტივობა 2.2.1.4. მოსამართლეთა ეთიკის კოდექსთან დაკავშირებით წინადადებების შემუშავება

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- საქართველოს უზენაეს სასამართლოსთან და საერთო სასამართლოების სადისციპლინო კოლეგიასთან თანამშრომლობით

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1. გაუმჯობესებული დისციპლინური მექანიზმები .

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. განხორციელებულია შესაბამისი კვლევა და დოკუმენტი ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული პირისათვის;

2. შემუშავებული წინადადებების შესაბამისად დახვეწილია მოსამართლეთა ეთიკის კოდექსი და მკვეთრად განსაზღვრულია მათი დარღვევის სამართლებრივი შედეგები.

3. ეთიკის კოდექსის დახვეწასთან დაკავშირებით სამუშაო ჯგუფის მუშაობაში ჩართულია ის არასამთავრობო ორგანიზაციები, რომელთაც აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით აქვს მნიშვნელოვანი სამუშაო (კვლევები, რეკომენდაციების მომზადება) გაწეული;

სტატუსი: ნახევარზე ნაკლები
შესრულებულია

აქტივობის შესრულების პროგრესი: 50%

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

როგორც სასამართლო სისტემის სტრატეგიიდან დგინდება, საქმიანობის მიზანია სამოსამართლო ეთიკის წესების დახვეწა, რათა მართლმსაჯულების განმახორციელებელმა პირებმა პროფესიული ეთიკის მკაფიოდ განსაზღვრული წესები გამოიყენონ თანმიმდევრულად და გამჭვირვალედ, და გაითვალისწინონ სამართლიანი და ეფექტიანი სასამართლოს უფლება, ეთიკის წესების სახელმძღვანელო პრინციპების დამუშავება, „საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ კანონისა და ეთიკის წესების ურთიერთმიმართების მოწესრიგება.

ამ აქტივობის ფარგლებში დაგეგმილი იყო სტრატეგიული მიმართულების მეორე სამუშაო ჯგუფის - „ანგარიშვალდებული მართლმსაჯულება“ - მიერ შესაბამისი კვლევის ჩატარება, რომლის ფარგლებშიც უნდა ჩაეტარებინათ საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის კვლევა და ანალიზი, და მათ საფუძველზე შეემუშავებინათ შესაბამისი წინადადებები. საქართველოს იუსტიციის უმაღლესო საბჭოს მიერ მოწოდებული საჯარო ინფორმაციიდან^[1] ირკვევა, რომ მიმდინარეობს გარკვეული აქტივობები დისციპლინური კანონმდებლობის და, მათ შორის, სამოსამართლო ეთიკის რეგულაციების გასაუმჯობესებლად, რომელშიც მონაწილეობენ სასამართლო, საკანონმდებლო, აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენლები და უცხოელი ექსპერტი. სამუშაო ჯგუფმა შეიმუშავა განზოგადებული სამუშაო დოკუმენტი, რომელსაც ამ ეტაპზე საბოლოო დასრულებული სახე არ გააჩნია და, შესაბამისად, ხელმიუწვდომელია.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 50%-ით, რადგან:

- სამოსამართლო ეთიკის რეგულაციების გაუმჯობესების მიზნით შექმნილია სამუშაო ჯგუფი და განხორციელებულია გარკვეული აქტივობები;
- სამუშაო ჯგუფის მიერ შემუშავებული რეკომენდაციებისა და წინადადებების დოკუმენტი ამ დრომდე ხელმისაწვდომელია;

^[1] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პასუხი საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის წერილზე. 771/639-03-ო, 05.04.2018.

აქტივობა 2.2.1.5. უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის მუშაობის ეფექტიანობის ასამაღლებლად, გაზრდის მიზნით საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლა და პალატის მუშაობაში მისი დანერგვა

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- საქართველოს უზენაეს სასამართლო

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1. უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის მიერ განხილულ საჩივართა რაოდენობა.

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. მომზადებულია შესწავლილი სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილების შესახებ ანგარიში და იგი ხელმისაწვდომია ყველა დაინტერესებული პირისათვის;

2. საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლის შემდეგ უზრუნველყოფილია საკვალიფიკაციო პალატის ფუნქციები დამატებით გაწერილია უზენაესი სასამართლოს რეგლამენტში (ცვლილებების შინაარსობრივი მხარე);

3. საკვალიფიკაციო პალატის მიერ მიღებული დასაბუთებული გადაწყვეტილებების რაოდენობა;

4. საკვალიფიკაციო პალატის მიერ საბჭოს გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების წილი.

შეფასება

აქტივობის (საქმიანობის) განხორციელებასთან დაკავშირებით საქართველოს უზენაესი სასამართლოდან მიღებული [საჯარო ინფორმაციის](#) შესაბამისად, უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის მუშაობის ეფექტიანობის ამაღლების, საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლისა და პალატის მუშაობაში მისი დანერგვის მიზნით, საანგარიშო პერიოდში საერთაშორისო ექსპერტების მონაწილეობით^[1] 3 სამუშაო შეხვედრა გაიმართა. შეხვედრებზე მოხდა საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება, მათ შორის, გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე მიღებული რეკომენდაციების განხილვა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის საქმიანობას არეგულირებს საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“. აღნიშნული საქმიანობით, საერთაშორისო პრაქტიკის შესწავლის საფუძველზე, დაგეგმილი იყო საკვალიფიკაციო პალატის ფუნქციების დამატებით გაწერა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეგლამენტში.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პლენუმის 2018 წლის 18 იანვრის №3/პლ-2018 დადგენილებით, 2018 წლის პირველი იანვრიდან ამოქმედდა უზენაესი სასამართლოს აპარატის რეგლამენტის ახალი რედაქცია^[2], რომლითაც განისაზღვრა საკვალიფიკაციო პალატის სამდივნოს ფუნქციები.

რაც შეეხება საკვალიფიკაციო პალატის მიერ განხილულ საქმეებს, 2016 წლის განმავლობაში საქართველოს უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატაში არცერთი საჩივარი არ შესულა, ხოლო 2017 წელს საკვალიფიკაციო პალატამ განიხილა 2 საჩივარი, რომელთაგანაც ერთი გადაიგზავნა განსჯადობით, ხოლო მეორე საჩივარს უარი ეთქვა წარმოებაში მიღებაზე. ორივე მათგანი აკმაყოფილებს გადაწყვეტილების დასაბუთებულობის კრიტერიუმს.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 100%-ით, რადგან:

- სხვა ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილების გასაზიარებლად, გაიმართა სამუშაო შეხვედრები;
- საკვალიფიკაციო პალატამ განიხილა ყველა შესული საჩივარი და მიღებული გადაწყვეტილებები აკმაყოფილებს გადაწყვეტილების დასაბუთებულობის კრიტერიუმს;
- ამოქმედდა უზენაესი სასამართლოს რეგლამენტის ახალი რედაქცია.

^[1] 2016 წლის 22 ივნისს, 2016 წლის 8 ნოემბერს და 2017 წლის 23 სექტემბერს.

^[2] საქართველოს უზენაესი სასამართლოს რეგლამენტი. ხელმისაწვდომია <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/reg444.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

აქტივობა 2.2.1.6. მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდისთვის სამართლებრივი ტესტებისა და კაზუსების მოსამზადებელი ჯგუფის ტრენინგი და მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის სტანდარტების ამაღლება

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- საერთო სასამართლოები

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1. პროფესიული წვრთნების (ტრენინგების) სათანადო რაოდენობა;
2. პროფესიულ წვრთნებში (ტრენინგებში) მონაწილე პირთა მაღალი მაჩვენებელი

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. წინასწარ შემუშავებულია ტრენინგის კურიკულუმი და ტრენინგის თემატიკა;
2. ტრენინგების ხანგრძლივობა შესაბამისობაშია თითოეული თემატიკის დასაფარად საჭირო დროსთან;
3. ტრენინგში მონაწილე სამართლებრივი ტესტებისა და კაზუსების მომზადების ჯგუფის წევრთა პროცენტული წილი (70%);
4. ტრენინგის შედეგად შემუშავებული ანალიტიკური აზროვნების შესამოწმებელი ტესტების პროცენტული წილი და შედარება წინა ტესტებთან.

სტატუსი: ნახევარზე მეტი შესრულებულია აქტივობის შესრულების პროგრესი: 75%

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

საქართველოს ორგანული კანონის, „საერთო სასამართლოების შესახებ“, თანახმად, მოსამართლის საკვალიფიკაციო გამოცდას აცხადებს და ატარებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო. მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების წესი კი განისაზღვრება „მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების წესისა და საკვალიფიკაციო საგამოცდო პროგრამის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2007 წლის 25 სექტემბრის გადაწყვეტილებით^[1], რომელშიც 2017 წლის 30 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით შესული ცვლილების^[2] საფუძველზე დაიხვეწა საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის შექმნისა და მისი უფლებამოსილების ნაწილი. კომისიის შექმნის მიზნად განისაზღვრა საგამოცდო ტესტის (საგამოცდო ბილეთის) საკითხების შექმნის

მეთოდოლოგიისა და მისი სირთულის დონის განსაზღვრა, საკითხების ბაზის მართვისა და საგამოცდო ბილეთის ფორმირების, წერიტი ნამუშევრის შეფასების კრიტერიუმების განსაზღვრა, საკვალიფიკაციო გამოცდის მონაწილეთა პროფესიული დონის შემოწმება და საკვალიფიკაციო გამოცდის შედეგების შეფასება. საკვალიფიკაციო გამოცდის კომისიის წევრთა რაოდენობა 15 დან 20 წევრამდე გაიზარდა. გადაწყვეტილებით ასევე განისაზღვრა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვალდებულება, საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის შექმნის მიზნით შეარჩიოს წევრობის კანდიდატები და გადაამზადოს ისინი სსიპ - შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის მიერ შემუშავებული ტრენინგ - მოდულის შესაბამისად.

როგორც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ [მოწოდებული](#)^[3] საჯარო ინფორმაციიდან ირკვევა, პროექტის, „კანონის უზენაესობის მხარდაჭერა საქართველოში“ (PROLoG), იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და ტრენინგის მონაწილეობით, გაიმართა ერთი შეხვედრა, რომელზეც საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის წევრებისათვის ჩასატარებელი ტრენინგის მეთოდოლოგია განიხილეს.

2017 წლის დეკემბერში იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის საექსპერტო კომისიის წევრობის 30 კანდიდატი შეარჩია, რომლებმაც დონორი ორგანიზაციის East-West Management Institute (EWMI), PROLoG, USAID მხარდაჭერით, შეფასებისა და გამოცდების ეროვნულ ცენტრში (NAEC), წარმატებით გაიარეს შესაბამისი სასწავლო პროგრამა. 2018 წლის თებერვალში იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ (კონფიდენციალურად) დააკომპლექტა მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის საექსპერტო კომისია 20 ექსპერტის შემადგენლობით.

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ სამოქმედო გეგმით განსაზღვრულ პერიოდში საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს არ ჩაუტარებია მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო არცერთი გამოცდა. 2018 წლის 19 მარტს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, მართალია, დაამტკიცა მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარების განახლებული წესი და საკვალიფიკაციო გამოცდის პროგრამა, თუმცა გადაწყვეტილების ელექტრონული ვერსია ამ დროისათვის ხელმიუწვდომელია^[4]. რაც შეეხება მოსამართლეობის საკვალიფიკაციო გამოცდის ტესტისა და კაზუსის ნიმუშებს, მათი შეფასება შეუძლებელია, რადგან იუსტიციის უმაღლესი საბჭო მათ მოწოდებაზე უარს ამბობს, რის საფუძვლადაც გამოცდის ელექტრონული პროგრამის გენერირების ეტაპზე ყოფნას ასახელებს, რომლის დროსაც ნიმუშების გადმოცემას მიზანშეწონილად არ მიიჩნევენ.

დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია 75%-ით, რადგან:

- დაიხვეწა საკვალიფიკაციო საგამოცდო კომისიის შექმნისა და მისი უფლებამოსილების ნაწილი;
- შეირჩინენ და დატრენინგდნენ საკვალიფიკაციო გამოცდის საექსპერტო კომისიის წევრები;
- დაკომპლექტდა საკვალიფიკაციო გამოცდის საექსპერტო კომისია;
- საკვალიფიკაციო გამოცდის ელექტრონული პროგრამის გაუმართავობა აფერხებს საკვალიფიკაციო გამოცდის ჩატარებას;
- შეუძლებელია მოქმედი გამოცდის ტესტისა და კაზუსის ნიმუშების შეფასება;

^[1] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება 1/207-2007. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202007/207-2007.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[2] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება 1/301, 2017. ხელმისაწვდომია: <http://hcoj.gov.ge/files/pdf%20gadacyvetilebebi/gadawyvetilebebi%202017/301.pdf> [უკანასკნელად ნანახია 2018 წლის 24 მაისს].

^[3] საქართველოს სასამართლოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პასუხი საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის წერილზე. 1178/2332-03-ო, 13.10.2017.

^[4] საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებები 2018 წელი. <http://hcoj.gov.ge/ge/2018-tseli>

აქტივობა 2.2.1.7. საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ახალი სტანდარტის პრაქტიკაში დანერგვა

პასუხისმგებელი უწყება:

- საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო
- უზენაესი სასამართლო
- საერთო სასამართლოები

ინდიკატორი:

მონიტორინგის მიზნებისათვის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორები მოდიფიცირებულია, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მათთან ერთად დამატებულია ალტერნატიული ინდიკატორებიც.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ინდიკატორი:

1. დანერგილია საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ახალი სტანდარტი.

დამატებული/მოდიფიცირებული ინდიკატორები:

1. საკასაციო საჩივრების რაოდენობა და შედარება წინა წლის მონაცემებთან;
2. დასაშვებად ცნობილი საჩივრების რაოდენობა (შეფარდება საჩივართა საერთო რაოდენობასთან) და შედარება ცვლილებამდე არსებულ მაჩვენებელთან;

სტატუსი: ნახევარზე ნაკლები
შესრულებულია

დაწყების თარიღი: 2016-01-01

აქტივობის შესრულების პროგრესი: 50%

ბოლო ვადა: 2017-12-31

შეფასება

მართლმსაჯულების რეფორმის მესამე ტალღის ფარგლებში, 2017 წლის თებერვალში კანონმდებლობაში ასახული ცვლილებებით, საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძვლები გაფართოვდა როგორც სისხლის, ისე სამოქალაქო და ადმინისტრაციული საქმეებისთვის. მათ შორის, ახალი კრიტერიუმების მიხედვით, უზენაესი სასამართლო უფლებამოსილია დასაშვებად ცნოს საკასაციო საჩივარი სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე, თუ იგი ეწინააღმდეგება მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციას და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალს.

საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ახალი სტანდარტის პრაქტიკაში დანერგვასთან დაკავშირებით, უზენაესი სასამართლო ახორციელებს შემდეგ ღონისძიებებს:

ა) იქმნება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების ელექტრონული საძიებო სისტემის (HUDOC) ქართული ვერსია, რომელიც ხელს შეუწყობს საქმეების სწრაფ მოძიებას ქართულ ენაზე;

ბ) უზენაესი სასამართლოს ადამიანის უფლებათა ცენტრი სისტემატურად აახლებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების ქართულ თარგმანს, რაც მოსამართლეებს უმარტივებს საქმეებზე წვდომას;

გ) იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში, მოხელეთა გადამზადების 2017 წლის პროგრამის ფარგლებში, ადამიანის უფლებების მიმართულებით, 121 მოსამართლისა და სასამართლოს 223 მოხელის მონაწილეობით, ჩატარდა 20 ტრენინგი.

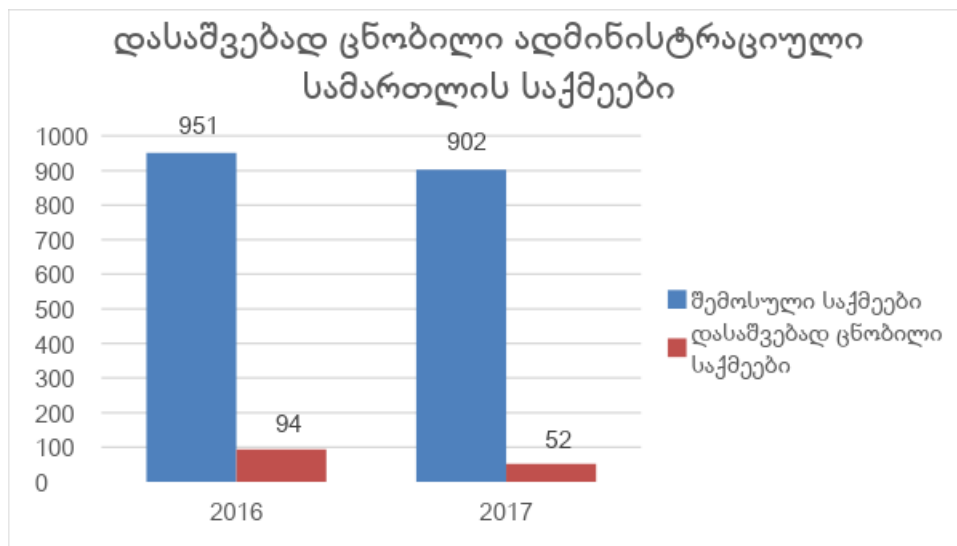
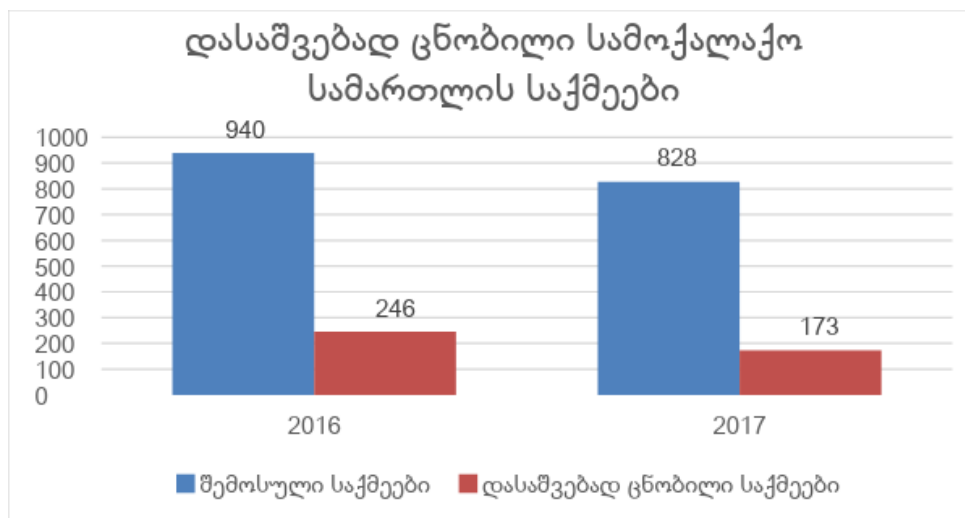
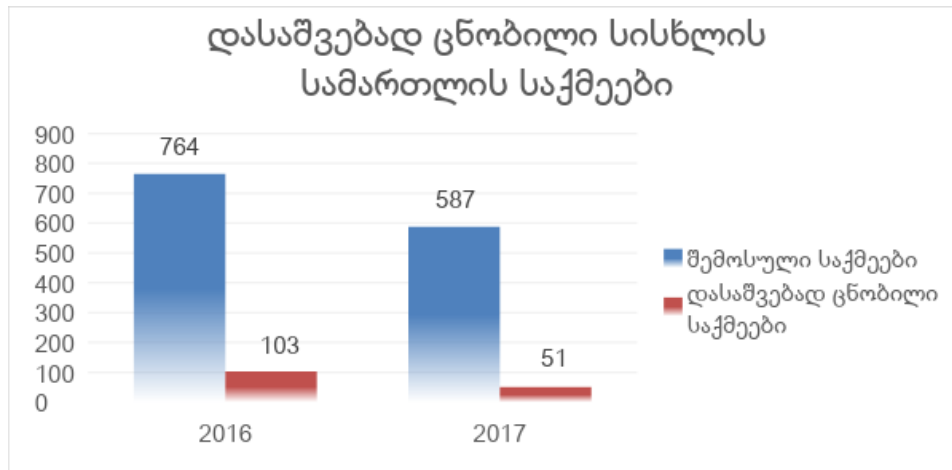
2016 წლის განმავლობაში საქართველოს უზენაეს სასამართლოში [შევიდა](#):

- საკასაციო საჩივარი 764 სისხლის სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 103 (13,4%)
- საკასაციო საჩივარი 940 სამოქალაქო სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 246 (26,1%)
- საკასაციო საჩივარი 951 ადმინისტრაციული სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 94 (9,8%).

[2017 წლის](#) 13 მარტიდან (როდესაც ძალაში შევიდა საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის ახალი სტანდარტი) 31 დეკემბრის ჩათვლით, საქართველოს უზენაეს სასამართლოში [შევიდა](#):

- საკასაციო საჩივარი 587 სისხლის სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 51 (8,6 %)
- საკასაციო საჩივარი 828 სამოქალაქო სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 173 (20,8%)
- საკასაციო საჩივარი 902 ადმინისტრაციული სამართლის საქმეზე, საიდანაც დასაშვებად ცნეს 52 (5,7 %).

მონაცემთა გაანალიზებით შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საკასაციო საჩივრების რაოდენობა ყველა სპეციალიზაციაში შემცირებულია. რაც შეეხება დაშვებულად ცნობილ საკასაციო საჩივრების პროცენტულ მაჩვენებელს, სტატისტიკურად შეიმჩნევა მკვეთრი კლება ყველა სპეციალიზაციაში. გრაფიკულად კი მონაცემები ასე გამოიყურება:



დასკვნა: აქტივობა ამ ეტაპზე შესრულებულია **50%-ით**, რადგან:

- საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძვლების გაფართოების შემდეგ, დასაშვებად ცნობილი საკასაციო საჩივრების რაოდენობა სამივე სპეციალიზაციაში თითქმის 50%-ით შემცირდა;
- ასევე ბუნდოვანია, თუ რა იგულისხმება საკასაციო საჩივრის ახალი სტანდარტის პრაქტიკაში დანერგვაში და მიუხედავად საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ განხორციელებული გარკვეული აქტივობებისა, არსებული ინფორმაციით კონკრეტული შედეგების დადგენა და ანალიზი რთულია.